

ЗАКОН

о заштити права и слобода националних мањина

„Службени лист СРЈ”, број 11 од 27. фебруара 2002, „Службени гласник РС”, бр. 72 од 3. септембра 2009 - др. закон, 97 од 6. новембра 2013 - УС, 47 од 20. јуна 2018.

Део први

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се начин остваривања индивидуалних и колективних права која су Уставом Републике Србије и потврђеним међународним уговорима зајемчена припадницима националних мањина.*

Овим законом се уређује и заштита националних мањина од сваког облика дискриминације у остваривању индивидуалних права и слобода и обезбеђује остваривање колективних права националних мањина на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма.*

Права националних мањина остварују се и у складу са законом којим се уређује положај националних савета националних мањина, као и на основу других посебних закона којима се уређују поједине области друштвеног живота које су од значаја за националне мањине.*

Покрајинским прописима могу се установити додатна права припадника националних мањина, у складу са Уставом, а на основу закона.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Одређење националне мањине

Члан 2.

Национална мањина у смислу овог закона је свака група држављана **Републике Србије*** која је по бројности довољно репрезентативна, иако представља мањину на територији **Републике Србије***, припада некој од група становништва које су у дуготрајној и чврстој вези са територијом **Републике Србије*** и поседује обележја као што су језик, култура,

национална или етничка припадност, порекло или вероисповест, по којима се разликује од већине становништва, и чији се припадници одликују бригом да заједно одржавају свој заједнички идентитет, укључујући културу, традицију, језик или религију.

Националним мањинама у смислу овог закона сматраће се све групе држављана који се називају или одређују као народи, националне и етничке заједнице, националне и етничке групе, националности и народности, а испуњавају услове из става 1. овог члана.

*Службени гласник РС, број 47/2018

Део други

ОСНОВНА НАЧЕЛА

Забрана дискриминације

Члан 3.

Забрањује се сваки облик дискриминације, на националној, етничкој, расној, језичкој, **верској и свакој другој*** основи, према **националним мањинама и*** лицима која припадају националним мањинама.

Органи * републике, аутономне покрајине, **јединице локалне самоуправе*** не могу да доносе правне акте, нити да предузимају мере које су супротне ставу 1. овог члана.

*Службени гласник РС, број 47/2018

Мере за обезбеђење равноправности

Члан 4.

Органи власти у Републици Србији у складу са Уставом и законом доносе прописе, појединачне правне акте и предузимају мере у циљу обезбеђења пуне и ефективне равноправности између припадника националних мањина и грађана који припадају већини.*

Органи власти ће **доносити*** правне акте и предузети мере из става 1. овог члана у циљу поправљања положаја лица која припадају ромској националној мањини.

Неће се сматрати дискриминацијом мере за унапређење пуне и ефективне равноправности у запошљавању, односно погодности у случају престанка радног односа у јавном сектору на свим нивоима територијалне организације, које су прописане одредбама посебних закона којима се уређује радно-правни статус запослених у јавном сектору, ако такве мере важе до постизања одговарајуће заступљености припадника националних мањина која је утврђена тим законима.*

Република Србија обезбеђује услове за ефикасно учешће припадника националних мањина у политичком животу, заступљеност представника националних мањина у Народној скупштини и сразмерну заступљеност националних мањина у скупштинама аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе, у складу са законом.*

Република Србија предузима одговарајуће мере ради унапређења економског положаја неразвијених подручја на којима традиционално живе припадници националних мањина.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Слобода изражавања националне припадности*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 5.

У складу са Уставом Републике Србије зајемченом слободом изражавања националне припадности, нико не сме претрпети штету због изражавања своје националне припадности или због уздржавања од таквог чињења.*

Забрањена је свака регистрација припадника националних мањина која их противно њиховој вољи обавезује да се изјасне о својој националној припадности.

Право је припадника националних мањина да се подаци о њиховој националној припадности уписују у службене евиденције и збирке података о личности, у складу са посебним законом.*

Податак о националној припадности може се користити само у сврху за коју је прикупљен и на начин предвиђен законом који уређује заштиту података о личности.*

Забрањена је свака радња и мера насилне асимилације припадника националних мањина.

*Службени гласник РС, број 47/2018

Право сарадње са сународницима у земљи и у иностранству

Члан 6.

Припадници националних мањина имају право да слободно заснивају и одржавају мирољубиве односе унутар **Републике Србије*** и ван њених граница с лицима која законито бораве у другим државама, посебно са онима са којима имају заједнички етнички, културни, језички и верски идентитет или заједничко културно наслеђе.

У циљу остваривања права из става 1. овог члана могу се прописати посебне олакшице.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Обавезе поштовања уставног поретка, начела међународног права и јавног морала

Члан 7.

Забрањена је злоупотреба права која су предвиђена овим законом која је усмерена на насилно рушење уставног поретка, нарушавање територијалне целокупности Републике Србије, кршење Уставом зајамчених људских и мањинских права и слобода и изазивање и подстицање расне, националне и верске мржње и нетрпељивости.*

Права која су предвиђена овим законом **не смеју се*** користити ради испуњења циљева који су супротни начелима међународног права или су уперени против јавне безбедности, морала или здравља људи.

Остваривање права која су **уређена*** овим законом не може утицати на дужности и одговорности које проистичу из држављанства.

*Службени гласник РС, број 47/2018

Заштита стечених права

Члан 8.

Овим законом се не смањује достигнути ниво мањинских права зајемчених Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Део трећи

ПРАВА НА ОЧУВАЊЕ ПОСЕБНОСТИ

Избор и употреба личног имена

Члан 9.

Припадници националних мањина имају право на слободан избор и коришћење личног имена и имена своје деце, као и на уписивање ових личних имена у све јавне исправе, службене евиденције и збирке **података о личности*** према језику и правопису припадника националне мањине.

Право из става 1. овог члана не искључује паралелан упис имена и по српском правопису и писму.

*Службени гласник РС, број 47/2018

Право на употребу матерњег језика

Члан 10.

Припадници националних мањина могу слободно употребљавати свој језик и писмо, приватно и јавно.

Службена употреба језика и писма

Члан 11.

На територији јединице локалне самоуправе где традиционално живе припадници националних мањина, њихов језик и писмо може бити у равноправној службеној употреби.

Јединица локалне самоуправе ће обавезно својим статутом увести у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва. Јединица локалне самоуправе уводи језик и писмо националне мањине у службену употребу најкасније у року од 90 дана од утврђивања испуњености законом прописаних услова.*

У јединици локалне самоуправе где је у тренутку доношења овог закона језик националне мањине у службеној употреби, исти ће остати у службеној употреби.

Службена употреба језика националних мањина из става 1. овог члана подразумева нарочито: коришћење језика националних мањина у управном и судском поступку и вођење управног поступка и судског поступка на језику националне мањине, употребу језика националне мањине у комуникацији органа са јавним овлашћењима са грађанима; издавање јавних исправа и вођење службених евиденција и збирки **података о личности*** и података на језицима националних мањина и прихватање тих исправа на тим језицима као пуноважних, употреба језика на гласачким листићима и бирачком материјалу, употреба језика у раду представничких тела.

На територијама из става 2. овог члана, имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними исписују се и на језику дотичне националне мањине, према њеној традицији и правопису.

У насељеним местима у јединицама локалне самоуправе, чија је територија одређена у складу са законом којим се уређује територијална организација Републике Србије, у којима проценат припадника одређене националне мањине у укупном броју становника на територији насељеног места достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними исписују се и на језику дотичне националне мањине, према њеној традицији и правопису, и у случају да језик те националне мањине није у службеној употреби на територији јединице локалне самоуправе у складу са ставом 2. овог члана.*

Скупштина јединице локалне самоуправе утврдиће статутом насељена места из става 6. овог члана имајући у виду традиционалну насељеност припадника националне мањине и претходно прибављено мишљење националног савета.*

Припадници националних мањина чији број у укупном становништву **Републике Србије*** достиже најмање 2% према последњем попису становништва, могу се обратити **републичким органима*** на свом језику и имају право да добију одговор на том језику.

Припадници националних мањина чији број у укупном становништву Републике Србије не достиже 2% према последњем попису становништва могу се обратити републичким органима на свом језику и имају право да добију одговор на том језику преко јединице локалне самоуправе у којој је језик те националне мањине у службеној употреби, при чему јединица локалне самоуправе обезбеђује превођење и сноси трошкове превођења дописа упућеног републичком органу и одговора тог органа.*

Народни посланик припадник националне мањине има право да на седници Народне скупштине говори и да писане документе у раду Народне скупштине, предвиђене Пословником, подноси на свом језику.*

Када се народни посланик у раду Народне скупштине служи својим језиком у смислу става 10. овог члана, стално или у одређеном случају, генерални секретар Народне скупштине је дужан да обезбеди истовремено превођење његовог усменог излагања или документа који је поднео, на српски језик.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Објављивање закона на језицима националних мањина*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 11а*

Министарство надлежно за остваривање права националних мањина (у даљем тексту: Министарство), обезбеђује превођење и објављује збирке пречишћених текстова најзначајнијих закона Републике Србије чији се предмет уређивања у целини или највећим делом односи на остваривање права националних мањина.*

Министарство је у обавези да законе из става 1. овог члана учини доступним и у електронском облику, на својој интернет страници и на порталу е-Управе, као и да споразумно одређени број збирки пречишћених текстова закона из става 1. овог члана достави националним саветима националних мањина.*

О објављивању закона из става 1. овог члана Министарство периодично и по потреби извештава Савет за националне мањине.*

Изузетно од става 1. овог члана, национални савет националне мањине може ресорном министарству поднети предлог, уз образложење да је то од посебног значаја за остваривање права и слобода националне мањине, да ресорно министарство обезбеди превођење и објављивање збирке пречишћених текстова одређених закона из свог законског делокруга који садрже одредбе које се односе на остваривање права и слобода националних мањина, односно уређују друштвене односе који су од посебног значаја за националне мањине.*

У случају да ресорно министарство прихвати предлог националног савета националне мањине, министарство је у том случају у обавези да законе из става 4. овог члана учини доступним и у електронском облику, на својој интернет страници и на порталу е-Управе, као и да споразумно одређени број збирке пречишћених текстова закона из става 4. овог члана достави националном савету националне мањине.*

Приликом одлучивања о предлогу из става 4. овог члана посебно се води рачуна о расположивости планираних буџетских средстава, као и о томе да ли се у периоду од наредних годину дана након подношења предлога националног савета националне мањине планирају измене и допуне или доношење новог закона уместо закона чије се превођење односно објављивање предлаже.*

Ресорно министарство о поступању из ставова од 4. до 6. овог члана извештава Савет за националне мањине.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 116*

Прописи аутономне покрајине објављују се на језицима националних мањина у складу са статутом и општим актима аутономне покрајине.*

Прописи јединица локалне самоуправе објављују се на језицима националних мањина, у складу са статутом и општим актима јединица локалне самоуправе, у складу са законом.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Право на неговање културе и традиције

Члан 12.

Изражавање, чување, неговање, развијање, преношење и јавно испољавање националне и етничке, културне, верске и језичке посебности као дела

традиције грађана, националних мањина и њихових припадника је њихово неотуђиво индивидуално и колективно право.

У циљу очувања и развоја националне и етничке посебности, припадници националних мањина имају право да оснивају посебне културне, уметничке и научне установе, друштва и удружења у свим областима културног и уметничког живота.

Установе, друштва и удружења из става 2. овог члана самостални су у раду. Република, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе могу учествовати у финансирању друштава и удружења националних мањина.*

За подстицање и подршку установа, друштава и удружења из **става 3.*** овог члана могу се оснивати посебне фондације.

Музеји, архиви и заводи за заштиту споменика културе чији је оснивач Република, аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе обезбедиће представљање и заштиту културног и историјског наслеђа од посебног значаја за националне мањине на територији за коју су надлежни. У одлучивању о начину представљања културног и историјског наслеђа за које је у складу са одредбама посебног закона утврђено да је од посебног значаја за националне мањине учествују и представници њихових националних савета.*

Установе културе чији је оснивач јединица локалне самоуправе која се у смислу закона којим се уређује локална самоуправа сматра национално мешовитом јединицом локалне самоуправе, својим програмима рада обезбедиће садржаје, мере, активности или манифестације којима се чува и промовише културни идентитет и традиција националних мањина традиционално настањених на њеној територији.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Школовање на матерњем језику

Члан 13.

Припадници националних мањина имају право на васпитање и образовање на свом језику, **односно говору*** у **установама*** предшколског, основног и средњег васпитања и образовања.

Брисан је ранији став 2. (види члан 13. Закона - 47/2018-23)

За остваривање права из **става 1.*** овог члана може се прописати одређени минимални број ученика, с тим да тај број може да буде мањи од минималног броја ученика који је законом прописан за обезбеђење одговарајућих облика наставе и образовања.

Образовање на језику националне мањине не искључује обавезно учење српског језика.

Програм наставе за потребе образовања из става 1. овог члана, у делу који се односи на национални садржај, у значајној мери ће садржати теме које се односе на историју, уметност и културу националне мањине.

Национални савети националних мањина учествују у изради наставних програма за предмете који изражавају посебност националних мањина на језику, односно говору националних мањина, двојезичне наставе и учења језика националних мањина са елементима националне културе, у складу са прописима којима је уређено доношење наставних програма за националне мањине.*

У циљу међусобне толеранције националних мањина и већинског становништва и обезбеђивања интеркултуралности, реализују се програми наставних и ваннаставних активности у основном и средњем образовању и васпитању о историји, култури и положају националних мањина у Републици Србији.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 14.

За потребе образовања на језику националних мањина из члана 13. став 1. у оквиру високог образовања подржаће се развијање студијских програма за васпитаче и наставнике на језицима националних мањина, у складу са законом који уређује високо образовање.*

Високошколска установа може организовати лекторат на језицима националних мањина где студенти припадници националних мањина могу да савладају стручне термине и на језику националне мањине.*

Република, покрајина и јединица локалне самоуправе могу да помажу стручно оспособљавање наставника за потребе образовања из става 1. овог члана.*

Република поспешује међународну сарадњу са циљем да се припадницима националних мањина омогући да студирају у иностранству на матерњем језику и да се тако стечене дипломе признају у складу са законом.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 15

Припадници националних мањина имају право да оснују и одржавају приватне образовне установе, школе, или универзитет, где ће се образовање организовати на језицима националних мањина или двојезично, у складу са законом.

У финансирању установа из става 1. овог члана, као и у обезбеђивању средстава за виши квалитет образовања и васпитања на језицима националних мањина у установама чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе могу да учествују домаће и стране организације, фондације и приватна лица, у складу са законом.*

У случају финансијске и друге донације из претходног става, држава ће обезбедити одређене олакшице или ослобађање од дажбина.

*Службени гласник РС, број 47/2018

Употреба националних симбола

Члан 16.

Припадници националних мањина имају право избора и употребе националних симбола и знамења.

Национални симбол и знамење не могу бити идентични са симболом и знамењем друге државе.

Националне симболе, знамења и празнике националних мањина предлажу национални савети. Симболе, знамење и празнике националних мањина потврђује **Савет*** за националне мањине.

Симболи и знамења националних мањина се након објављивања одлуке Савета за националне мањине о њиховом потврђивању службено истичу током државних празника Републике Србије и потврђених празника националне мањине на зградама и у просторијама локалних органа и организација са јавним овлашћењима на подручјима на којима је језик националне мањине у службеној употреби односно на начин утврђен одлуком о потврђивању симбола.*

Уз знамења и симболе националне мањине, приликом обележавања државног празника Републике Србије, обавезно се истичу Државна заставица Републике Србије и Мали грб Републике Србије, на начин установљен законом којим се уређује изглед и употреба државних симбола Републике Србије.*

Уз знамења и симболе националне мањине, приликом обележавања потврђеног празника националне мањине, обавезно се истичу Народна заставица Републике Србије и Мали грб Републике Србије, на начин установљен законом којим се уређује изглед и употреба државних симбола Републике Србије.*

На улазу у службене просторије националног савета могу се, на пригодан начин, током читаве године, истицати симболи националне мањине уз истицање државних симбола Републике Србије.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Јавно обавештавање на језицима националних мањина

Члан 17.

Припадници националних мањина имају право на потпуно и непристрасно обавештавање на свом језику, укључујући право на изражавање, примање, слање и размену информација и идеја путем штампе и других средстава јавног обавештавања.

Држава ће у програмима радија и телевизије јавног сервиса обезбедити информативне, културне и образовне садржаје на језику националне мањине*.

Припадници националних мањина имају право да оснивају и одржавају медије на свом језику.

*Службени гласник РС, број 97/2013 ([Одлука УС](#))

Део четврти

ДЕЛОТВОРНО УЧЕШЋЕ У ОДЛУЧИВАЊУ О ПИТАЊИМА ПОСЕБНОСТИ, У
ВЛАСТИ И У УПРАВИ

Савет* за националне мањине

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 18.*

У циљу очувања, унапређења и заштите националних, етничких, верских, језичких и културних посебности припадника националних мањина и у циљу остваривања њихових права, Влада образује Савет за националне мањине (у даљем тексту: Савет), као стално радно тело Владе.*

Задаци Савета су да: прати и разматра стање остваривања права националних мањина и стање међунационалних односа у Републици Србији; предлаже мере за унапређење пуне и делотворне равноправности припадника националних мањина; прати остваривање сарадње националних мањина са државним органима, као и са органима аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе; разматра услове за рад националних савета националних мањина и предлаже мере у тој области; прати остваривање међународних обавеза Републике Србије у области остваривања права припадника националних мањина; разматра међународне споразуме који се односе на положај националних мањина и заштиту њихових права у поступку њиховог закључивања; разматра нацрте закона и других прописа од значаја за остваривање права националних мањина и о томе даје мишљење Влади и

потврђује симболе, знамења и празнике националних мањина, на предлог националних савета националних мањина.*

Чланови Савета су руководиоци органа државне управе и служби Владе у чији делокруг спадају питања од значаја за положај националних мањина, као и председници националних савета националних мањина.*

Влада својим решењем именује чланове Савета и одређује орган државне управе, односно службу Владе задужену да пружа стручну и административно-техничку подршку раду Савета.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Национални савети националних мањина

Члан 19.

Ради остваривања Уставом зајамченог права на самоуправу у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма, припадници националних мањина могу изабрати националне савете.*

Национални савет представља националну мањину у култури, образовању, обавештавању и службеној употреби језика и писма, учествује у процесу одлучивања или одлучује о појединим питањима из ових области и оснива установе из ових области.*

Национални савет је правно лице.*

Национални савети се формирају на принципима добровољности, изборности, пропорционалности и демократичности.*

Овлашћења, поступак избора, финансирање и друга питања од значаја за рад националних савета уређују се посебним законом.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Буџетски фонд за националне мањине

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 20.*

Финансирање програма и пројеката у области културе, образовања, обавештавања и службене употребе језика и писма националних мањина средствима из Буџетског фонда за националне мањине уређује се посебним законом.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Брисани су назив изнад члана 21. и члан 21. (види члан 20. Закона - 47/2018-23)

Део пети

ЗАШТИТА ПРАВА И СЛОБОДА МАЊИНА

Забрана нарушавања права мањина

Члан 22.

Забрањују се мере које мењају однос становништва у областима насељеним националним мањинама и које отежавају уживање и остваривање права припадника националних мањина.

Део шести*

*Службени гласник РС, број 47/2018

КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 22а*

Новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу, односно организацији која врши јавна овлашћења ако назив органа односно организације испише супротно одредбама члана 11. ст. 5. и 6. овог закона.*

Новчаном казном од 200.000 до 1.500.000 динара казниће се за привредни преступ организација овлашћена за постављање саобраћајних знакова и назива места која поступи супротно члану 11. ст. 5. и 6. овог закона.*

За привредни преступ из става 2. овог члана казниће се и одговорно лице у организацији из става 2. овог члана новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 22б*

Новчаном казном од 500.000 до 2.000.000 динара казниће се правно лице које:*

1) као симбол и знамење националне мањине, службено, односно јавно представља, истиче или користи симболе и знамења друге државе;*

2) за празник националне мањине службено, односно јавно користи назив празника који није потврђен од стране Савета за националне мањине и објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“.*

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара.*

*Службени гласник РС, број 47/2018

Члан 22в*

Новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у органу јединице локалне самоуправе, организацији која врши јавна овлашћења чији је оснивач јединица локалне самоуправе, односно правном лицу ако:

- 1) су симболи и знамења националне мањине истакнути противно одредбама члану 16. став 4. овог закона;***
- 2) уз знамења и симболе националне мањине при службеној употреби из члана 16. став 4. овог закона нису истакнута и знамења и симболи Републике Србије, у складу са чланом 16. ст. 5. и 6. овог закона.***

*Службени гласник РС, број 47/2018

Брисани су назив изнад члана 23. и члан 23. (види члан 21. Закона - 47/2018-23)

Део седми*

*Службени гласник РС, број 47/2018

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

Престао је да важи (види члан 138. Закона – 72/2009-221)

Члан 25.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СРЈ“.

ОДРЕДБЕ КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У "ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ" ЗАКОНА

Закон о изменама и допунама Закона о заштити права и слобода националних мањина: "Службени гласник РС", број 47/2018-23

Члан 23.

Имена органа који врше јавна овлашћења, називи јединица локалне самоуправе, насељених места, тргова и улица и други топоними исписаће се у складу са чланом 10. овог закона најкасније до 1. јануара 2019. године.

Члан 24.

Скупштина јединице локалне самоуправе утврдиће насељена места из члана 10. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 25.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.